

GAZETA

Wielkiego

Xięstwa

POZNANŃSKIEGO.

Nakładem Drukarni Nadwornej W. Dekera i Spółki. — Redaktor: A. Wannowski.

N° 15.

W Piątek dnia 18. Stycznia.

1839.

Wiadomości krajowe.

Z Berlina, dnia 16. Stycznia.

N. Pan Generalnemu Dyrektorowi Muzyki Spontini nadany mu przez J. Świętobliwość Papieża order cywilny św. Grzegorza przyjąć i przywdziać pozwolić raczył.

Wiadomości zagraniczne.

P o l s k a.

Z Warszawy, dn. 12. Stycznia.

Najjaśniejszy Cesarz i Król Jegomość, mając Sobie przez Namiestnika Królestwa doniesionem o chwalebnym czynie Józefa Kręć, włościanina z wsi Jakubowic, Gubernii Lubelskiej, który z narażeniem własnego życia uratował ośm osób na dniu 21. Października (2. Listopada) 1837 r. z powodu przewrócenia się łodzi w rzece Wiśle tonących, Najmilszociwiej ozdobić raczył tegoż włościanina medalem srebrnym, dla ratujących ginących ustanowionym.

Z dnia 13. Stycznia.

Z polecenia Heroldyi, w dalszym ciągu uwiadomienia z dnia 28. Listopada (10.) Grudnia r. z., podaje się do publicznej wiadomości, iż na mocy decyzji Rady Stanu Królestwa w dniu 7. (29.) Grudnia t. r. zapadłej, uzna-

nymi zostali za szlachtę dziedziczną, która na-
była tego stanu przed ogłoszeniem prawa: Ba-
jer Kajetan, herbu Leliwa; Borowski Win-
centy, h. Lubicz; Borzym, Wincenty, h. Be-
lina; Borzym Lucyan, t. h.; Brykczyński Bo-
gusław; Buczyński Teodor na Buczynie, h.
Strzemie. Chelmiecki Felix, h. Nałęcz; Choj-
nowski Jan, h. Lubicz; Czajewski Grzegorz,
h. Swinka. Dąbrowski Szymon, h. Junosza;
Dramiński Stanisław, h. Przyjaciół; Dramiń-
ski Jan, t. h. Gisiler Ludwik, h. Złotorzek;
Gostomska Barbara z Zaborowskich, h. Na-
łęcz. Jagniński Wincenty, h. Tarnawa; Ja-
ruzelski Antoni Józef dwóch imion, h. Slep-
wron; Jezierski Tadeusz, h. Pruss 3; Jezier-
ski Franciszek, t. h. Kamocki Ignacy, h. Je-
lita; Kamocki Alexander t. h.; Kaniewski Jó-
zef, h. Nałęcz; Kaniewski Alexander, t. h.;
Karczewski Hippolit, h. Samson; Karczewski
Marcelli, t. h.; Kozanecki Marcin, h. Wąż;
Kozanecki Bartłomiej, Ludwik 2. i., t. h.; Ko-
zanecki Karól, t. h.; Krajewski Jan, Krajew-
ski Wojciech, h. Jasieńczyk; Krajewski Józef,
t. h.; Krajewski Benedykt, t. h.; Krajewski
Piotr, t. h.; Kruszewski Stan., h. Abdank;
Kruszewski Kazimierz, t. h.; Kulesza Wa-
wrzyniec, h. Slepowron; Kurdwanowski
Ludwik, h. Półkozic. Lisiecki Jan Paweł 2.
i., h. Drya. Luniewski Wiktor, h. Łukosz;

Łuniewski Jan, t. h.; Łuniewski Alexy, t. h. Malinowski Józef, h. Pobóg; Marcinkowski Franciszek, h. Gryff; Marcinkowski Jan, t. h.; Marcinkowski Kajetan, t. h.; Xiądz Moczulski Jan, h. Trzywdar; Moczulski Nikodem, t. h.; Moczulski Piotr, t. h.; Baltazar, t. h. Niemirycz Klemens, h. Klamry; Niemirycz Antoni, t. h. Ostaszewski Jan, h. Ostoja; Otfiński Tomasz Jaxa, h. Gryff. Pniewski Stanisław, h. Jastrząbiec; Porowski Józef, h. Oksza. Raczyński Teofil, Jakób 2. i., h. Nałęcz; Rakowski Jan, h. Trzywdar; Robicki Leon, t. h.; Rola Onufry h. Rola; Rutkowski Franciszek, h. Pobóg; Rutkowski St., t. h.; Rzętkowski Mikołaj, h. Rzętkowski; Rzętkowski Benedykt, t. h.; Rzętkowski Adam, t. h. Sienicki Wawrzyniec, Jan 2. i., h. Krzywda; Sienicki Cypryan, Michał 2. i., t. h.; Sienicki Benedykt, Józef 2. i., t. h.; Xiądz Sienicki Piotr Paweł 2. i., t. h.; Sokołowski Andrzej, h. Prawdzic; Stawiski Edmund, h. Gozdawa; Szawłowski Paweł, h. Sulima; Szczawiński Józef, Mikołaj 2. i., z Wielkiego Szczawina, h. Prawdzic. Toczyńska Anna, Krystyna 2. i., z Szymanowskich, h. Slepowron. Węgliński Andrzej h. Szreniawa; Węgliński Maksymilian, t. h.; Węgliński Antoni, t. h.; Węgliński Erazm, t. h.; Węgliński Cypryan, t. h.; Wilkoszewski stan., h. Jelita. Zakrzewski Antoni, h. Wyssogota; Zakrzewski Ignacy, t. h.; Zakrzewski Wacław, t. h.; Zawidzki Optat Bonifacy 2. i., h. Slepowron; Żmijewski Józef, h. Slepowron; Żmijewski Felix, t. h. — W Warszawie, d. 29. Grudnia (10.) Stycznia 1838/9 r. — Członek Heroldyi Dyrektor Kancelaryi, Referendarz Stanu, J. Chyliczkowski.

F r a n c y a.

Z Paryża, dnia 8. Stycznia.

Dziennik sporów powiada: Czyliż w istocie teraz dwaj tylko są mężowie we Francyi, mający jedynie prawo do grania roli organów większości i Ministrów przez publiczną opinią wybranych? Czyliż Ministerium ma się koniecznie dostać Panu Guizotowi, lub Thierzowi, albo obydwóm razem? Czyliż wybór Króla, który padł na innych mężów większości, jest zbronią stanu, lub naruszeniem Karty? Czyliż wolność publiczna zagrożona? Czy pomyślność Francyi na tém cierpi? Czyliż nam się, jak wśród okropnej burzy ostatecznych chwytać należy środków? Czyliż wolno używać wszystkiego dla wywyższenia dwóch mężów? Często nam przywołują na pamięć rok 1830, aby koalicją z 1839 roku usprawiedliwić. W 1830 roku powstała ogólna koalicja w celu bronięcia kartą zapewnionych swobód, i bez niej jęczelibyśmy dziś pod jarzmem rozkazów lipcowych. Dziś zatem równe

nam zapewne niebezpieczeństwo zagraża i może wyłączenie PP. Guizota i Thiersa stawiają w równi z rozkazami lipcowemi, bo wszystkie odcieniowania do koalicji wpływają. W 1830 r. sławny adres z 221 podpisami jedną tylko zawierał naganę, zwróconą stanowczo przeciw Ministerium, ale nie przeciw Królowi, choć każdy wiedział, że niebezpieczeństwa sam Król był początkiem. — W adresie zaś z 1839 roku w każdym niemal słowie ukryta cierpkość się przebiega. W 1830 r. w chwili podpisania adresu już Karol X. działać postanowił i ziemia drżała pod nami; rewolucja stała przed drzwiami. Sądźmy zaś, że nikt nie jest z przeciwników naszych tak głupi lub szalony, aby miał mniemać, że się jeszcze teraz myśl Karola X. nad głowami naszymi unosi. A jednak adres terazniejszy groźniejszy od dawniejszego. Czyliż teraz rząd parlamentarny więcej zagrożony przez to, że PP. Guizot i Thiers nie są Ministrami? Żadnej zaś innej przyczyny do takowych gwałtownych środków znaleźć nie możemy. Wszystko bowiem, co nam rozprawiają o słabości rządu, pogwałceniu karty, pozornej tylko odpowiedzialności Ministrów i znieważeniu godności naszej zagranicznej polityki, tyle tylko znaczy, że powyżsi dwaj mężowie nie są Ministrami! Gdyby P. Guizot był Ministrem, nie wątpimy, żeby równie święcie jak P. Molé, był układu dotrzymał i za ustąpieniem Austryaków z legacyi papieskich wojsko nasze z Ankony odwołał. P. Thiers nie byłby ścierpiął, aby Ludwik Napoleon do Szwajcaryi powrócił i nowe spiski przeciw Francyi knował. — Gdy ci dwaj Panowie Ministrami byli, sądzili, że odpowiedzialnością swoją Króla zastanowią, chociaż osoba jego na różne pociski i niebezpieczeństwa narażona była. A cóż się od tej zmieniło chwili? Oto tyle tylko, powtarzamy, że PP. Guizot i Thiers nie są Ministrami! Ankona, Polska, Szwajcarya, konwersya renty, zasada, że Król panuje nie rządzi, koalicje, adres, wszystko dąży do tego celu: PP. Guizot i Thiers muszą być Ministrami, inaczej nie ma ani rządu parlamentarnego, ani karty. Izba zatem jedynie pytanie rozstrzygnąć powinna, czy PP. Thiers i Guizot mają być koniecznie Ministrami? Czyliż oni tylko potrzebne do tego posiadają zdolności? I czyliż dla dopięcia tego należy się chwytać gwałtownych środków, jakie konstytucja sama na przypadek groźnego niebezpieczeństwa dla siebie zatrzymuje?«

A n g l i a.

Z Londynu, dnia 5. Stycznia.

Gazeta Times umieszcza dzisiaj obszerny artykuł przeciw zabiegom duchowieństwa

katolickiego, a mianowicie Jezuitów, a jako nauczający dowód z dawniejszych dziejów Europy przytacza długi wyjątek z historycznej rozprawy o zabiegach Jezuitów w Polsce, którą w r. 1767. sławny Edmund Burke dla „Annual Register” napisał. «Oby angielscy protestanci (powiada Times) stąd się przekonali raczyli, jak postępowanie i kroki ultramontanizmu w latach 1568 i 1838 zupełnie te same w Polsce równie jak w Irlandyi, nad Renem równie jak nad Tamizą. Lubo polscy romanisi (zwolennicy katedry papieżkiej) wówczas nie tak jawnie prawa przekraczać się odważali, jak nasi romanisi w Irlandyi, okazywali jednak i oni chęć pomijania prawa, skoro się tylko sposobność do tego nastroczała, kiedy pod podpisami każdego publicznego dokumentu słowa: *Salvis iuribus ecclesiae Romanae Catholicae* umieszczali — słowa, które w razie potrzeby wrota tylne tak szerokie zostawiały, że cały pałac inkwizycyjny wygodnie przez nie przecisnąć się mógł. Młody, nieświadomy Xiążę Jezuitom na naukę oddany spokojnie na to spoglądał, jak podczas jego długich, nieszczęśliwych rządów, albo raczej niewoli pod jarzmem spowiedników, największe interesa narodu zaniedbywano i kraj cały o zgubę przyprawiano. Ten słaby Xiążę większe przypisywał znaczenie nawróceniu jednego Dyssydenta albo zniszczeniu jednego z ich kościołów i założeniu jednego kolegium Jezuitów, jak zwyczajtwa, mogącemu podźwignąć niknącą pomyślność kraju i t. d.»

Morning-Chronicle powiada: »Otrzymałszy pewne doniesienia z Konstantynopola z dnia 7. Grudnia, potwierdzające dawniejsze podania o powodzeniu Lesghiów (którzy się przeciw Rossyi zbuntowali) przeciw Kuba i Schekhi. Doniesienia te opiewają dalej, iż się Lesghiom udało na twierdzę Derben z nienacka uderzyć i za pomocą mieszkańców ją zdobyć. Lesghio wie dzierzyli ciągle obwód Schekhi i część Schirwanu. — Nareszcie głoszą, że zgromadzone w owych okolicach na prędko wojsko rossyjskie, wyruszywszy naprzeciw Lesghiom, z znaczną stratą przez powstańców odparto zostało.

H i s z p a n i a.

Z Saragossy, dnia 26. Grudnia.

Słychać, że wódz naczelny tu przybędzie, nie wiemy jednak, którego dnia. Z Madrytu oczekiwany transport odzieży, przez dwa bataliony eskortowany, które wraz z 8 albo 10 batalionami, których przybycia co chwila czekamy, tu pozostaną.

Ogłoszono ze strony karolistów, że każdy, któryby korespondencyą z Saragossy do

miejsz warownych ułatwiał, albo list do Saragossy pisał, śmiercią ukarany zostanie. Srodek ten pozbawia nas możności otrzymania wiadomości z Dolnej Aragonii.

Generał Leon wydał rozkaz, ażeby każdy z stojących w Nawarze pułków po 100 ludzi dla tworzenia załóg w miejscach warownych dostarczał.

B e l g i a.

Z Bruxelli, dnia 8. Stycznia.

Ministryalny Independant dziwi się temu, że inne gazety belgijskie nadzieję wynurzają z niejakim zadowoleniem, iż przyjęcie projektu do adresu Izby francuskiej Ministerium Molé obali. Sądzi, że Belgia na tém wcaleby nie korzystała, kiedy Francya wówczas wewnątrz osłabiona tém mniej roszczeniom zagranicznych mocarstw sprzeciwić się mogła.

Rozmaite wiadomości.

Z Poznania. — Dziennik urzędowy Król. Regencyi w Poznaniu z d. 15. Stycznia obejmuje między innemi okólnik JW. Ministra sprawiedliwości Mühlera względem wydawania dziennika ministryalnego sądowego; — obwieszczenie rządu królewsko - polskiego względem postępowania przy konfiskacy majątku poddanych polskich; — następujący przedmiot cenzuralny: Podaje się niniejszém do wiadomości publicznej, iż wolno przedawać następujące za granicą państw Król. Pruskich wyszłe pisma polskie: 1) Prace dramatyczne, tłumaczone i oryginalne J. S. Jasińskiego. Warszawa 1838. 4 tomy. 2) Sto bajek podług Lafontaine'a z 100 obrazkami przez J. J. Grandville. Zebrane z różnych tłumaczeń przez J. N. Bobrowicza. Poszyt 1—4. Lipsk u Breitkopfa i Haertla, 1838. 3) Przewodnik chrześcijańsko-katolicki. Lwów, 1838. 4) Amerykanka w Polsce. Romans w 2ch tomach. Petersburg, 1838. 5) Tygodnik rolniczy N. Kurowskiego za r. 1838. Nr. 34. do 38. 6) Ku charka oszczędna. Wilno 1836. 7) Woodstock. Wilno 1838. Przekład romansu Waltera Skota w 4ch tomach. 8) Filozofia i zasady Wista. Wilno 1838. 9) Biruta, część 2ga, J. Krzeczowskiego. Wilno 1838. 10) Teorya jestestw organicznych Jędrzeja Śniadeckiego. 2gie wydanie w 3ch tomach. Wilno 1838. 11) Poezye Bohdana Zaleskiego. Wilno 1838. 12) Muzeum domowe za rok 1838. Zeszyt 8. Warszawa 1838. Wraz z 8my m zeszytem (tom 2.) «Czytań przyjemnych». 13) Gospodarstwo wiejskie M. Oczapowskiego za rok 1838. Warszawa 1838. Zeszyt 21. 14) Encyklopedia powszechna, 8. zeszyt 2go tomu (ASS—ASE). War-

szawa i Wilno 1838. 15) Sekretarz dla młodzieży. Warszawa 1838. 16) Dzieje narodu litewskiego Teodora Narbuta. Wilno 1838. Tom 3. i 4. — 1) Tygodnik rolniczy. Nr. 40. i 41. N. Kurowskiego 1838. 2) Muzeum domowe; 9ty tomik, 1838. i z niem razem wychodząca czytelnia. Warszawa 1838. 3) Początki Fizyki A. Radwańskiego. Warszawa 1839. 4) Najnowszy alfabet polski. Warszawa 1838. 5) Pomysły do filozofii dziejów rodzaju ludzkiego. Dosłowne tłumaczenie dzieła Herdera. Wilno 1838. 2gi i 3ci tom, wydał J. Bychowiec, kapitan. 6) Literatura i krytyka. Wilno 1838. 3cia część. 7) Bojan, część 1sza, Ad. Pięnkiewicza. Wilno 1838. 8) Teatr wileński. 1. oddział. Wilno 1838. 9) Poradnik hodowli i weterynaryi Lyszkowskiego. Tom 1y. Warszawa 1839. — Wyszyli u Baumgartnera w Lipsku 1. i 2. zeszyt starego testamentu Biblii: «Księgi starego testamentu. Na język polski przełożone przez ks. Jak. Wujka. W Lipsku u J. Baumgartnera, 1839.»; — doniesienia o zapisach na korzyść kościołów ewangelickich; — i następującą kronikę osobistą: Król. Reg. II. potwierdziła w czwartém ćwierćroczu 1838.: A. Duchownych: 1) Kazimierza Barwickiego, dotychczasowego komendarza w Witaszyczach, plebanem tamże; 2) Józefa Cilskiego, wikaryusza tumskiego w Poznaniu, plebanem w Skórczewie; 3) Kajetana Wacińskiego, prebendarza w Dusznikach, plebanem w Wilczynie; 4) Fryderyka Wilhelma Kruga, kandydata teologii, pastorem w Racocie. B. Nauczycieli: 1) Fryderyka Augusta Knorra 4tym nauczycielem ewangelickiej szkoły miejskiej w Międzyrzeczu; 2) Peisera Kurnickiego nauczycielem szkoły żydowskiej w Miłosławiu; 3) Roberta Wilke nauczycielem ewangelickim i kantorem w Xiażu; 4) Józefa Jaworskiego nauczycielem w Skarboszewie; 5) Franciszka Gaertig nauczycielem i organistą w Włoszakowicach.

Katedra w Chartres. — Pomiędzy gmachami średniego wieku w miastach prowincjonalnych trudno znaleźć drugi, któryby się tak wielką i tak ukończoną ilością posągów mógł poszczycić, jak kościół katedralny w Chartres. Powierzchnowość tego kościoła, na którego utrzymanie rząd francuzki ciągle znaczne wydaje sumy, zdobią dwa tysiące posągów, wszystkie z dwunastego i trzynastego wieku i przeszło cztery stopy wysokości mające. Rząd polecił niedawno Panu Didron, sekretarzowi wydziału historycznych kunsztów i pomników, aby wydał opis prawie niezliczonych utworów, których przedmioty do dziejów przeszło 3000 lat należą.

Przy uskutecznioném dziś obrachowaniu dochodów i wydatków kassy tutejszego instytutu przemysłu i strzeżenia małych dzieci, okazało się

dochodu . . . 2263 tal. 19 sgr. 9 fen.
wydatku . . . 1964 " 28 " 10 "

Jest zatem remanentu 298 tal. 20 sgr. 11 fen.
który wykazany został:

depozytem kassy oszczędzeń na . . . 285 " 29 " — "
zapasem w gotowiznie
w kwocie . . . 12 " 21 " 11 "

ogół, jak wyżej 298 tal. 20 sgr. 11 fen.

Poznań, dnia 15. Stycznia 1839.

Król. Regenc. Kontrola rachunków I.
Höhne. Dobbermann. Schönbeck.

OBWIESZCZENIE

Ponieważ massa konkursowa Pawła Rychłowskiego wkrótce wypłaconą być ma, przeto wzywamy niniejszem wszystkich, którzy do takowej pretensye mieć niemają, aby pretensye swe w przeciągu 4ch tygodni do akt konkursowych powyżej wzmiankowanych zameldowali i resp. udowodnili, albowiem na pretensye później zameldowane względ wzięty być nie może.

Poznań, dnia 22. Grudnia 1838.

Król. Główny Sąd Ziemiański. I.

Swieżych OSTRZYG dziewiąty transport otrzymał handel Sypniewskiego w Poznaniu

Kurs papierów i pieniędzy giełdy Berlińskiej.

Dnia 15. Stycznia 1839.	Sto-pa prC.	Na pr. kurant	
		papie-rami	goto-wizną
Oblig. długu państwa	4	103 $\frac{1}{2}$	102 $\frac{7}{8}$
Pr. ang. obligacye 1830.	4	102 $\frac{1}{2}$	101 $\frac{1}{2}$
Oblig. premiiw handlu morsk.	—	69 $\frac{1}{2}$	69 $\frac{1}{2}$
Oblig. Kurmarchii z bież. kup.	4	102	101 $\frac{1}{2}$
Oblig. tymcz. Nowej Marchii dt.	4	101 $\frac{1}{2}$	—
Berlińskie obligacye miejskie	4	103 $\frac{1}{2}$	102 $\frac{1}{2}$
Królewieckie dito	4	—	—
Elblagskie dito	4 $\frac{1}{2}$	—	—
Gdańskie dito w T.	—	48	—
Zachodnio - Pr. listy zastawne	3 $\frac{1}{2}$	100 $\frac{7}{8}$	100 $\frac{1}{2}$
Listy zast. W. X. Poznańskiego	4	104 $\frac{1}{2}$	104 $\frac{1}{2}$
Wschodnio - Pr. listy zastawne	3 $\frac{1}{2}$	101 $\frac{1}{2}$	100 $\frac{1}{2}$
Pomorskie dito	3 $\frac{1}{2}$	101 $\frac{1}{2}$	101 $\frac{1}{2}$
Kur- i Nowomarch. dito	3 $\frac{1}{2}$	102	—
Szląskie dito	4	103 $\frac{1}{2}$	—
Obl. zalegl. kap. i prC. Kur- i No- wej - Marchii	—	—	98
Złoto al marco	—	215 $\frac{1}{2}$	214 $\frac{1}{2}$
Nowe dukaty	—	18 $\frac{1}{2}$	—
Frydrychsдоры	—	13 $\frac{1}{2}$	13 $\frac{1}{2}$
Inne monety złote po 5 talarów	—	13 $\frac{1}{2}$	12 $\frac{1}{2}$
Disconto	—	3	4